

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради ХДАЕУ
протокол від 29.12.2020 року № 7

Введено в дію:

наказ від 29.12.2020 р. № 94-ОД

ПОЛОЖЕННЯ
про си́лабус навчальної дисципліни

Херсон 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Силабус (Syllabus) – коротка програма навчання з дисципліни, яка включає в себе опис навчальної дисципліни, мету та завдання, змістові частини та найменування тем занять, програмні компетентності та результати навчання, що набуває здобувач, тривалість кожного заняття, завдання до самостійної роботи, час консультацій, вимоги викладача, систему оцінювання, список використаної літератури.

Силабус – це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється і затверджується до початку навчального семестру, є складовою частиною навчально-методичного забезпечення дисципліни, зберігається на кафедрі та оприлюднюється на офіційній сторінці сайту університету.

Силабус розробляють науково-педагогічні працівники кафедри, за якими закріплено навчальну дисципліну, відповідно до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти.

1.1. Призначення силабусу

Наявність програми силабусу припускає, що здобувач вищої освіти повинен приходити на заняття вже підготовленим. Структура й зміст силабусу представлені різними формами організації роботи здобувачів вищої освіти. До кожного виду діяльності здобувачів вищої освіти розробляються критерії оцінювання, що є складовими навчально-методичного забезпечення.

Організація роботи на основі силабусу структурує і систематизує процес навчання.

1.2. Глосарій

У цьому Положенні терміни та скорочення вживаються в такому значенні:

Академічний період (Term) – період теоретичного навчання, що самостійно визначається закладом вищої освіти (ЗВО).

Аудиторні години (Class/contact hours) години, які витрачаються здобувачем вищої освіти і викладачем на аудиторні навчальні заняття.

Гарант освітньої програми – науково-педагогічний або науковий працівник, який/яка несе відповідальність за її якість, має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менше 10 років. Цей працівник/працівниця може виступати гарантом лише однієї освітньої програми. Також може бути, а може не бути одночасно її керівником чи завідувачем кафедри.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, ЄКТС (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS):

система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання; навантаження обліковується у кредитах ЄКТС. В ЄКТС навантаженню одного навчального року за денною формою відповідають 60 кредитів.

Загальні компетентності (Generic competences) – компетентності, що формуються у здобувача вищої освіти в процесі навчання за даною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені із контексту однієї освітньої програми в іншу.

Компетентнісний підхід (Competence-based approach) – підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та є студентоцентрованим за змістом.

Компетентність (Competence) – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. Компетентності лежать в основі кваліфікації випускника.

Критерії оцінювання (Assessment criteria) – стосовно оцінювання виконання вимог освітніх програм – описи того, що і на якому рівні має зробити здобувач вищої освіти для демонстрації досягнення результатів навчання.

Освітній компонент (Educational component) – самодостатня і формально структурована частина освітньо-професійної програми (наприклад, курс, змістова частина, навчальна дисципліна, семінар, виробнича практика тощо).

Освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма: єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих з метою досягнення визначених результатів навчання, що надає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної кваліфікації.

Оцінювання здобувачів ВО (Assessment of individual students): формалізований процес визначення рівня опанування здобувачем ВО запланованих (очікуваних) результатів навчання, що є необхідним для вдосконалення навчального процесу, підвищення ефективності викладання, розвитку здобувачів ВО.

Підсумковий контроль – процедура, що проводиться в період екзаменаційної сесії з метою оцінювання якості засвоєння здобувачами ВО

змісту частини або всього обсягу навчальної дисципліни після завершення її вивчення.

Програмні компетентності (Programme competences) – найбільш важливі компетентності, що визначають специфіку та включаються до Профілю програми. Передбачається, що програмні компетентності однакових програм в різних університетах є подібними чи порівнюваними між собою.

Програмні результати навчання (Programme learning outcomes) – узгоджений набір 15-20 тверджень, що містять обсяг того, що здобувач вищої освіти повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми.

Пререквізити (Prerequisite) – дисципліни, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння дисципліни, що вивчається.

Постреквізити (Postrequisite) – дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення даної дисципліни.

Результати навчання (Learning outcomes) – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Результати навчання разом із критеріями їх оцінювання визначають мінімальні вимоги до присвоєння кредитів, у той час, як виставлення оцінок ґрунтується на співставленні реальних навчальних досягнень здобувача ВО із мінімальними вимогами.

Силабус – це документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури (у т.ч. стосовно deadlines і принципів оцінювання), політики (включно з політикою академічної доброчесності) і зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною. Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від “здобування знань” і “одержання практичних навичок” до компетентностей, що їх може набути студент, вивчаючи цей курс. Силабус включає в себе анотацію курсу, мету (компетентності), перелік тем, матеріали для навчання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від робочого тематичного плану і навчально-методичного комплексу дисципліни, силабус створюється для студента.

Самостійна робота здобувачів ВО (далі - СР) - робота з певного переліку тем, відведених на самостійне вивчення та забезпечених навчально-методичною літературою й рекомендаціями, що контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів, рефератів, творів і звітів. Увесь обсяг СР містить завдання, що вимагають від здобувачів ВО щоденної самостійної роботи.

Фахові (предметно-специфічні) компетентності (Subject specific competences): компетентності, що безпосередньо визначають специфіку (галузі знань/предметної області/спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію випускника, забезпечують індивідуальність кожній освітній програмі.

Якість вищої освіти (Quality in Higher Education) - рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ЗМІСТУ СИЛАБУСУ

2.1. Загальні вимоги

Положення є встановленням загальних вимог в університеті до структури та правил оформлення силабусу.

До загальної структури силабусу входять наступні складові:

1. Загальна інформація
2. Анотація курсу
3. Мета та завдання курсу
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми
6. Обсяг курсу на поточний навчальний рік
7. Технічне та програмне забезпечення / обладнання
8. Політика курсу
9. Структура курсу
10. Форми і методи навчання
11. Система контролю та оцінювання
12. Шкала оцінювання
13. Рекомендована література та інформаційні ресурси

2.2. Структурні елементи силабусу

2.2.1. Загальна інформація

У даному полі викладається інформація про факультет, кафедру. Зазначається прізвище, ім'я, по батькові, вчений ступінь, вчене звання, посада, контактна інформація, наукова школа і наукові інтереси викладача або викладачів, які будуть викладати дисципліну у поточному навчальному році.

2.2.2. Анотація курсу

Викладач обґрунтовує необхідність вивчення навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання: «Навіщо майбутньому фахівцеві треба вивчити саме цю навчальну дисципліну?».

Наводиться Веб-посилання на навчально-інформаційний портал університету на якому розміщено силабус дисципліни, завдання для

практичної, лабораторної самостійної роботи з методичними рекомендаціями, питання до заліку (екзамену), літературу: базову та допоміжну, тексти лекцій з вказівкою назв тем та планів лекцій у відповідності до освітньої програми, завдання до підсумкового контролю змістової частини, тестовий комплекс з дисципліни з глосарієм.

2.2.3. Мета та завдання курсу

Мета вивчення дисципліни є системотворчим елементом, що відіграє вирішальну роль в організації й здійсненні всього процесу навчання. Мета – це передбачуваний результат навчання.

Мету навчання рекомендується формулювати таким чином, щоб була можливість виміряти ступінь її досягнення (навчити..., виробити..., сформувати... і т.п.).

Завдання вивчення дисципліни – це конкретне вираження мети, відповідь на питання: із чим знайомить, чому навчає, що реалізовує і розкриває дана дисципліна.

Завдання – це своєрідні підцілі реалізація яких уможлиблює досягнення заявленої мети.

Мета і завдання формулюються відповідно до програми навчальної дисципліни.

2.2.4. Програмні компетентності та результати навчання

Засвоєння змісту навчальної дисципліни – це компетентності, що повинні бути сформовані у здобувача вищої освіти під час безпосередньої роботи (аудиторні заняття, самостійна робота здобувачів) або опосередкованої взаємодії з викладачем (робота з навчально-методичною літературою з дисципліни, програмним ЕНК і мультимедійним супроводом тощо).

Для обов'язкових дисциплін вказуються компетентності які здобувач вищої освіти отримує під час вивчення дисципліни з урахуванням вимог стандарту вищої освіти спеціальності та від

повідної освітньої програми:

2.2.1.1. загальні компетентності;

2.2.1.2. спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

Для дисципліни за вибором студента рекомендується вказати конкретні знання та уміння, які він здобуде у процесі її вивчення.

2.2.5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Викладач інформує здобувача вищої освіти щодо року та семестру викладання, до якої компоненти освітньої програми відноситься даний курс (обов'язкова чи вибіркова компонента).

Пререквізити – дисципліни, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння даної дисципліни.

Для дисциплін за вибором студента рекомендується вказати конкретні знання та уміння, володіння якими суттєво вплине на якість

засвоєння дисципліни, що вивчається.

Постреквізити – дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, які здобуваються по завершенню вивчення даної дисципліни.

2.2.6. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Надається інформація щодо кількості кредитів, годин, яка згідно з освітньою програмою, навчальним та робочим планом спеціальності, виділяється на опанування курсу. Зазначається інформація відносно розподілу навчального навантаження здобувача між різними видами занять (лекції, практичні/семінарські, лабораторні) та самостійної роботою. Обов'язково зазначається форма підсумкового контролю.

2.2.7. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Викладач зазначає перелік технічного, програмного забезпечення, обладнання, необхідного для якісного викладання курсу та його результативного опанування здобувачами.

2.2.8. Політика курсу

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, що викладач ставить перед здобувачем вищої освіти у процесі вивчення конкретної дисципліни (включно з політикою академічної доброчесності). Вимоги можуть стосуватися відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізнь, правила щодо зарахування пропущених занять і т.ін.); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи і ін.); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали тощо).

2.2.9. Структура курсу

Структура курсу надається у вигляді таблиці з вказівкою переліку тем, тривалістю занять (курсу) та оцінюванням по кожній складовій освітнього процесу.

2.2.10. Форми і методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та здобувачів, спрямована на засвоєння останніми системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

В умовах кредитної технології навчальні заняття повинні проводитися переважно в активних і творчих формах.

Бажано поряд із традиційними методами навчання використовувати інноваційні (ділові ігри, тренінги, заняття із застосуванням телекомунікаційної техніки, дослідницькі методи, презентації, кейс-технологія, бесіди і дискусії, робота в мережі Internet тощо), що спрямовані на активізацію й стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

2.2.11. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти – це систематична перевірка знань здобувачів вищої освіти, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу робочої програми навчальної дисципліни.

Конкретно визначаються методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, твір, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної роботи; практичний контроль (під час практичних робіт, на практикумах, під час усіх видів практики); спостереження як метод контролю; тестовий контроль; графічний контроль; програмований контроль; лабораторний контроль; проблемні ситуації тощо.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з метою оцінювання якості засвоєння ними програми навчальної дисципліни в цілому або окремої змістової частини.

Підсумковий контроль в університеті здійснюється відповідно до змістової частини освітньої програми, індивідуального плану здобувача вищої освіти і робочого навчального плану, графіку освітнього процесу і затверджених навчальних програм з дисципліни, розроблених на основі освітньої програми спеціальності.

Формою може бути залік, екзамен, комплексний екзамен. Екзамен може проходити в усній, усно-письмовій, письмовій формі, у вигляді тестування (тестування на паперовому носії із ручною перевіркою, тестування з використанням комп'ютерної техніки), комплексне тестування тощо. Основні вимоги до контролю знань наведені у Положенні про оцінювання знань здобувачів ВО ХДАЕУ.

Якщо формою підсумкового контролю є залік, то він виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якою студент отримує залік – 60 балів.

2.2.12. Шкала оцінювання

Кожна навчальна дисципліна, незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100-бальною шкалою.

Форми організації навчання, які входять до складу дисципліни окремими модулями (курсіві роботи, проекти або практика) також оцінюються за 100-бальною шкалою, а в залікову відомість виставляється середнєзважене значення. При цьому середнєзважене значення підсумкової оцінки для такої дисципліни розраховується з урахування вагових коефіцієнтів.

Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну та шкалу ЄКТС здійснюється у наступному порядку:

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

2.2.13. Рекомендована література та інформаційні ресурси

У список рекомендованої літератури доцільно включати найменування 10 основних підручників або навчальних посібників, які, як правило, видані не пізніше 5-річної давності поточного року, та на думку викладача, максимально повно розкривають зміст навчальної дисципліни.

Інформаційні ресурси (за необхідності) мають містити нормативну базу, джерела Інтернет, посилання на сайт кафедри, навчально-інформаційний портал університету, адреси бібліотек тощо.

3. ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ СИЛАБУСУ

Силабус ухвалюється на засіданні кафедри, за якою закріплено викладання дисципліни, погоджується з гарантом освітньої програми та затверджується завідувачем кафедри

При затвердженні силабусу, він перевіряється завідувачем кафедри на відповідність програмі навчальної дисципліни, освітній програмі, навчальному плану та вимогам даного Положення.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Положення набирає чинності з моменту його затвердження рішенням Вченої ради університету та введення в дію наказом ректора.

4.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться шляхом викладення в новій редакції.